

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 332.055+334.722.1:658.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-1-1>

Покорчак С.А.

аспірант кафедри фінансів
Національного університету «Львівська політехніка»

Хома І.Б.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів
Національного університету «Львівська політехніка»

Pokorchak Sviatoslav

Postgraduate Student of the Department of Finance
Lviv Polytechnic National University

Khoma Iryna

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Finance
Lviv Polytechnic National University

БІЗНЕС-СТРУКТУРИ – ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ BUSINESS STRUCTURES – ELEMENT OF BUSINESS DEVELOPMENT

Спостереження показують, що сучасність термінології в підприємстві не відповідає вимогам часу. Використання слова «бізнес» не несе за собою якогось ґрунтовного значення, не відображає жодного прогресу думки в сфері підприємництва – використовується лише як синонім. Проте, ведення будь-якої господарської діяльності вимагає послідовного підходу, продуктивних механізмів виконання реалізації всіх супутніх процесів, які забезпечують успішну таку діяльність. Важливою та невід'ємною складовою для будь-якого та кожного підприємства є побудова та підтримка партнерських зв'язків з усіма імовірними союзниками, такі як: банківські установи, страхові, маркетингові логістичні, сировинні чи виробничі компанії, цільові фонди, громадські та державні інституції тощо. Такі зв'язки, сформовані на взаємних домовленостях, є кровносною системою бізнесу. Сьогодні вони стали обов'язковим елементом функціонування бізнесу, але досі їм не було приділено достатньої цільової уваги чи навіть відповідного терміну. Ця стаття містить теоретичну основу для впровадження такого визначення як «бізнес-структура». В статті зазначено визначення «бізнес-структур», передумови їх виникнення, види «бізнес-структур» та особливості їх функціонування в загальній системі підприємницької діяльності загалом, як один з основних інструментів виконання функцій підприємництва та підприємця, як суб'єкта підприємницької діяльності в сучасному світі.

Ключові слова: *бізнес-структура, корпоративні утворення, підприємницька діяльність, підприємство, напрямки партнерської співпраці.*

Recent global events, such as the coronavirus pandemic and the Russian-Ukrainian war on the territory of Ukraine, have made it clear that the state is not able to function when its economy does not work. Its main driver is a stably functioning business. Additional complications affected both new and already experienced entrepreneurs and managers. All of them have to adapt to new changes caused by mass migration, damage or destruction of various buildings/structures/techniques and equipment of those companies that were located in the territory where the hostilities took place offensives or where numerous bombardments and artillery attacks were carried out. In order to preserve and improve the structure of one's own business, new views are needed on the construction of

the structure of such a business, and more precisely on its implementation with the help of the business structure itself. Observations show that the modernity of terminology in entrepreneurship does not meet the requirements of the time. The use of the word "business" does not carry any fundamental meaning, does not reflect any progress of thought in the field of entrepreneurship – it is used only as a synonym. However, conducting any economic activity requires more, namely: a consistent approach, productive mechanisms for the implementation of all related processes that ensure the success of such activity. An important and integral component for any and every enterprise is the construction and maintenance of partnership relations with all possible allies, such as: banking institutions, insurance, marketing logistics, raw material or production companies, trust funds, public and state institutions, etc. Such connections, formed on mutual agreements, are the lifeblood of the business system, which makes it possible to realize the inner idea of the owners in life. Today, they have become a mandatory element of business operations, but until now they have not been given enough targeted attention or even an appropriate term. This article provides a theoretical basis for the introduction of such a definition as "business structure". The article specifies the definition of "business structures", the prerequisites for their emergence, the types of "business structures" and the peculiarities of their functioning in the general system of entrepreneurial activity in general, as one of the main tools for performing the functions of entrepreneurship and the entrepreneur as a subject of entrepreneurial activity in modern the world.

Keywords: *business structure, corporate formations, entrepreneurial activity, enterprise, areas of partnership cooperation.*

Постановка проблеми. Протягом цілих епох підприємницька діяльність виступає інструментом забезпечення потреб та інтересів людини. В фундаментальних основах нічого не змінилося – у світі і далі панують попит та пропозиція. Заробити зможе більше той, хто в правильний час та в правильному місці забезпечить потенційного покупця відповідним товаром, роботою чи послугою. Проте, з плином часу потреби людини ускладнилися, як і ускладнився світ в якому ця людина перебуває. Численні наукові революції, зміни мислення та поглядів в результаті створили світ, яким ми його знаємо – світ глобалізації та цифровізації. У житті пересічної особи збільшилася кількість обставин та факторів, які впливають на неї. Те саме можна сказати про ведення підприємницької діяльності. Жага збагачення спричинила у світі не один конфлікт чи війну, проте саме ця жага створила не одну індустріальну революцію – приклад науково-технічного прогресу, наслідки якого стали невід’ємною частиною наших життів, які підвищили вимоги для створення бізнесу та забезпечення процесу його безперервного та успішного функціонування.

Актуальність обраної теми. За час пандемії коронавірусу, яка почалася у 2020 році, та зараз під час російсько-української війни на території України, для більшості людей є зрозумілим, що такий інститут як держава не може працювати, коли не працює її економіка. Основний рушій економіки – це стабільно функціонуючий бізнес. Проблеми цивілізованого підприємництва в Україні були постійним явищем, яке в основному було успадковане статусом пострадянської країни з перехідним типом економіки та цілеспрямованим негативним впливом різних спецслужб недобросовісної країни-сусідки. Ці фактори обмежували та призупиняли процес створення потужної економіки, зміну поглядів та відповідно якісний вихід українського на світові ринки товарів і послуг, як рівноправного суб’єкта міжнародного поділу праці. Для багатьох громадян України, які залишаються на суверенних територіях, підприємництво стає основним видом трудової діяльності, а перебування держави

у стані війни з активними бойовими діями, тільки ускладнюють і без того непрості умови.

Особливий потяг до ведення власного бізнесу відчуває амбітне молоде покоління, яке часто знаходить нові можливості у, здавалося б давно сформованих процесах. Разом з цим, креативне мислення часто супроводжується браком відповідного ділового та практичного досвіду, а отже додаткові обмеження можуть не дати розвинути чи реалізувати ту чи іншу оригінальну та багатобічючу ідею. Проте, складні умови торкнулися і колись стабільних та досвідчених підприємців та менеджерів, які теж повинні знайти нові методи та інструменти забезпечення ефективності здійснення підприємницької діяльності. Як-не-як, чисельна міграція населення на початку повномасштабного вторгнення та впродовж активних бойових дій суттєво вкоротила трудовий, виробничий та купівельний потенціал українців. Разом з тим, підприємства зазнали різних логістичних обмежень та втрат, адже, окрім вимушеної міграції населення, було пошкоджено, втрачено для використання чи просто знищено різні будівлі та споруди, техніку та устаткування тих компаній, які розташовувалися на території, де відбувалися бойськові наступи та куди здійснювали чисельні бомбардування та артилерійські обстріли. Такі малосприятливі умови та висока імовірність наступних негативних тенденцій ускладнюють здійснення діяльності та потребують удосконалень існуючих процесів заохочення та утримування покупців та клієнтів. Щоб вберегти та покращити структуру власного бізнесу, необхідно нові погляди на побудову структури бізнесу, а точніше на її реалізацію за допомогою саме бізнес-структури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема не є в достатній мірі досліджена, адже науковці використовують визначення бізнес-структури по-різному. Так, А. М. Колосов та С. К. Кучеренко [1]. подають бізнес-структури як сукупність структурних бізнес-одиниць підприємства. Калініченко Л. Л. [2] використовує у своїх дослідженнях словосполучення «інтегровані бізнес-структури», які трактує як складні корпоративні утворення,

що включають у себе різноманітні бізнес-одиниці. У свою чергу, Ковальчук Ю. В., Шацька З. Я. [3] у своїх роботах розглядають підприємницькі структури, як окремі суб'єкти підприємництва. Іноземні науковці та підприємці використовують словосполучення «business structure», але за своїм змістовним значенням воно означає не бізнес-структуру у тому чи іншому вигляді, а структуру бізнесу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність чіткої термінології такої категорії як «бізнес-структура» залишає науковцям та підприємцям велике поле для використання різних версій зручних словосполучень. Проблема полягає в тому, що ці значення достатньо суттєво відрізняються. Авторами пропонується розглянути особливості існування та використання «бізнес-структур» не як організаційно-правової форми ведення підприємницької діяльності чи окремого суб'єкта такої діяльності, а як важливого та складового елемента реалізації основної діяльності, які допомагають підприємствам, і мають на меті, отримати та збільшити чистий дохід від реалізації продукції та забезпечити їм достатній прибуток у кінцевому результаті.

Постановка завдання. Мета даної роботи полягає в представленні поняття «бізнес-структура» як окремого елемента функціонування підприємницької діяльності. Завданням наукової роботи є визначення, обґрунтування сутності бізнес-структури як змістовно іншого поняття від поняття «структура бізнесу».

Виклад основного матеріалу. Відсутність чіткого поняття «бізнес-структура» у наукових колах зобов'язує до створення такого поняття для подальшої конкретизації даної термінології. Як зазначалося вище, словосполучення business structure не можна утотожнювати із бізнес-структурою, адже містить в собі тлумачення іншої характеристики будь-якого бізнесу, а саме способу формування внутрішньої структури бізнесу. Поняття «структура бізнесу» в основному використовують, як:

- 1) визначення розподілу усіх видів діяльності компанії серед її підрозділів та відділів;
- 2) визначення організаційно-правової форми компанії, яка закріплена за її статутними документами, що визначає відповідальність інвесторів та керівництва тощо.

Як можемо бачити, цей термін фокусується виключно на компанії, на її внутрішнє середовище, практично повністю ігноруючи зовнішнє середовище існування, без якого будь-яка діяльність позбавлена змісту та вигод.

Хоч різноманітні підприємства і надають різні послуги, виробляють та продають різноманітну продукцію чи готові вироби, але роблять вони це не для самих себе. Кінцевий отримувач їхньої діяльності є споживач, який зазвичай є поза межами їхньої власності та підпорядкування. Це можуть бути звичайні громадяни, інші підприємства, агенції, спілки, муніципальні чи державні установи, банки тощо.

Основну увагу стосовно зовнішнього середовища у даному випадку звертаємо не на умови та правила гри, як законодавчо-нормативна база, стан економіки, рівень інфляції, рівень працевдатності населення тощо. Результат основної діяльності того чи іншого бізнесу не лишається всередині бізнесу, він йде на відповідно зовнішнє середовище бізнесу, на його цільову аудиторію.

Саме цільова аудиторія винагороджує бізнес у грошовій формі за його діяльність, проте результат цієї діяльності часто треба ще донести на інформаційному полі, тобто ознайомити та привести купівельно спроможного покупця до себе. Переконати його в потребі задовільнити свій попит тут та переконати, що отримати найбільшу вигоду він зможе саме з вами, а не з вашими конкурентами.

Часто така інформаційна політика потребує додаткових витрат та затрат, обізнаності та кваліфікації працівників, керівників та знавців не з середини компанії, яка має потребу в цьому. Додаткового союзника також буває необхідно мати і на інших етапах виробництва чи ведення інших видів діяльності, наприклад на етапі проектування ідеї, плануванні та організації основних, допоміжних та супутніх механізмів без яких не буде що збувати покупцям та клієнтам. До уваги беруться саме взаємини суб'єкта господарської діяльності з іншими суб'єктами господарської діяльності (партнерами), що може проявлятися в різних напрямках та забезпечувати процес акумуляції та обертання капіталу підприємства (рис. 1).

Такі взаємини мають на меті забезпечити самоопукність та прибутковість окремо взятого проекту, загалом основної діяльності суб'єкта господарювання та/або реалізацію окремого соціального завдання у випадку поставленої некомерційної мети. Відповідні зв'язки, а точніше – взаємозв'язки, є вкрай необхідними елементами структури діяльності будь-якого підприємства, тобто бізнесу, які не тільки забезпечують його функціонування, але часто значно удосконалюють та покращують результативність тієї чи іншої діяльності. Тому, на думку авторів поступове виведення нового терміну «бізнес-структура» та пояснення його значення та принципових відмінностей від уподібненого терміну є виправданим та необхідним.

Перш за все, бізнес-структура – це така структура яка в процесі свого існування, має в той чи інший спосіб забезпечувати здійснення підприємницької діяльності, тобто здійснення самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Це визначення підпадає під визначення господарської діяльності. Господарський Кодекс України [4] (далі ГКУ) під господарською діяльністю визначає діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

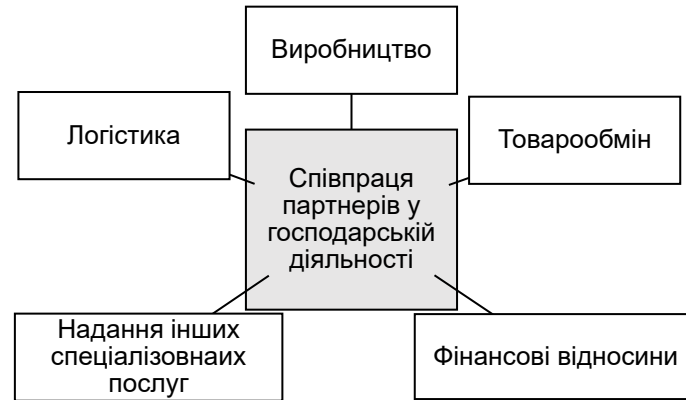

Рис. 1. Основні напрямки партнерської співпраці

Джерело: складено авторами

Така діяльність, яка здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів (зазвичай з метою одержання прибутку), є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємства та підприємці. Важливо додати, що в контексті наукової роботи, підприємство не розглядається тільки як товаровиробник, основна виробнича ланка економіки, а як будь-який суб'єкт господарювання, який здійснює господарську діяльність відповідно до законодавства та утворює ВВП. У такому випадку, так як бізнес-структури забезпечують здійснення підприємницької діяльності, то вони можуть бути самим суб'єктом господарювання, а отже точно не можуть бути лише структурою бізнесу суб'єктів підприємництва.

Проте, одного лише заперечення факту, що бізнес-структури не є структурою бізнесу, не робить її повноцінним суб'єктом підприємницької діяльності. Виходячи з цього, бізнес-структура, як і підприємство, повинно мати чітко окреслену причину свого існування, тобто місію. Також, як юридична особа повинна відповідати наступним ознакам:

- 1) володіти відокремленим майном;
- 2) мати самостійний баланс;
- 3) мати розрахунковий та інші рахунки в банках;
- 4) мати печатку зі своїм найменуванням;
- 5) не відповідати по зобов'язаннях інших підприємств.

Підприємства також здійснюють наступні напрямки діяльності:

1. Вивчення ринку/ринків товарів та послуг – таким чином підприємства здійснюють комплексне дослідження рівня конкурентоспроможності власної продукції та послуг, вимог споживачів, актуальних методів формування попиту та каналів просування товарів та послуг.

2. Здійснення інноваційної діяльності, використовуючи нові науково-технічні розробки, конструкторсько-технологічну підготовку виробництва, ноу-хау та обґрунтування інвестиційних ресурсів (капіталовкладень) для впровадження нововведень.

3. Виробнича діяльність, яка передбачає обґрунтування випуску продукції згідно з потребами ринку, формування маркетингових програм для

кожного окремого ринку і виду продуктивного забезпечення виробництва необхідними штатними ресурсами і узгодження (балансування) виробничої програми і виробничої потужності.

4. Комерційна діяльність пов'язана з маркетингом через рекламу, безпосередню організацію збути продукції та послуг, розвиток системи товарних бірж, економічним стимулюванням покупців, тощо.

5. Післяпродажний сервіс устаткування, гарантійне технічне обслуговування і ремонт побутової техніки та машин і обладнання.

Створення та функціонування підприємств в Україні регулюється господарським, податковим, інвестиційним, митним, валютним та іншими законодавствами, що регламентує окремі особливості, сторони та види діяльності підприємств в Україні.

Підприємство вважається створеним і набуває прав юридичної особи від дня його державної реєстрації. Для державної реєстрації до державної адміністрації місцевої влади підприємством подаються документи згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України, серед яких – заява та установчі документи. До установчих документів чинне законодавство відносить: статут – рішення власника про створення підприємства, якщо ж таких власників два і більше, таким рішенням виступає установчий договір.

Сьогодні в бізнесі практикують не тільки традиційні підприємства, а й так звані підприємницькі структури, які виступають добровільною інтеграцією незалежно діючих суб'єктів різних організаційно-правових форм в єдину, відкриту та складну систему, що діє в глобалізованому середовищі в різних галузях економіки, на різних територіях [3]. До таких структур відносять асоціації, корпорації, консорціуми, концерни та холдинги. Вони об'єднують свою інноваційну, виробничу, маркетингову, постачальницько-збутову, фінансову та соціальну діяльність.

В свою чергу, бізнес-структура – це добровільна співпраця двох або більше сторін будь-яких організаційно-правових форм, які не є пов'язаними жодними установчими договорами, посадовими особами чи кінцевими бенефіціарами.

Держава та регіони

ми, одна з яких обов'язково повинна виступати зареєстрованим суб'єктом господарської діяльності, яке утворюється підписанням узгодженого договору про співпрацю/контракту/тощо. У такому відповідному договорі повинно бути зазначено учасників, період, умови, права та обов'язки такої співпраці, та який гарантує, що кожен учасник такої бізнес-структури не зобов'язується чи/та зобов'язує іншого учасника/учасників цієї бізнес-структури до втрати своєї господарської незалежності, як суб'єкта господарської діяльності, відповідно іншої сторони чи/та злиття частини чи/та усіх учасників такої бізнес-структури в нову/нові господарські одиниці, які будуть відповідати ознакам єдиного та цілого суб'єкта будь-якої господарської діяльності відповідно до чинного законодавства.

Учасники бізнес-структури не здійснюють жодних інтеграційних процесів відповідно одна одної, а лише надають та/чи залучають фінансові, трудові, матеріальні, інформаційні ресурси відповідно до прописаної мети співпраці такої бізнес-структури та відповідно до прописаних умов, на яких відбувається така співпраця. Кожен з учасників бізнес-структури може бути одночасно учасником в інших бізнес-структурах, так як бізнес-структура – це не виокремлена та відповідно зареєстрована юридична особа. Бізнес-структура виступає у формі квазі-об'єднання або навіть симбіотичного союзу, в якому союзники полегшують існування одне одного.

Відповідно до ГКУ, суб'єктами господарювання можуть бути юридичні та фізичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону (фізичні особи зареєстрова-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика видів суб'єктів підприємництва та бізнес-структур за класифікаційними ознаками

Класифікаційна ознака	Види підприємств	Види бізнес-структур
Мета і характер діяльності	– Комерційне – Некомерційне	– Комерційна – Некомерційна
Розмір (кількість працюючих та річний дохід)	– Мікропідприємство – Мале підприємство – Середнє підприємство – Велике підприємство	– Мікробізнес-структур – Мала бізнес-структура – Середня бізнес-структура – Велика бізнес-структура
Форма власності	– Приватне підприємство – Колективне підприємство – Комунальне підприємство – Державне підприємство – Змішане підприємство – Спільне підприємство	Не притаманно
Належність капіталу	– Національне підприємство – Підприємство з іноземними інвестиціями – Іноземне підприємство	– Бізнес-структура з національними інвестиціями – Бізнес-структура з іноземними інвестиціями – Іноземна бізнес-структура
Спосіб утворення та формування статутного капіталу	– Унітарне підприємство – Корпоративне підприємство	Не притаманно
Вид діяльності (за напрямком)	– Виробниче підприємство – Науково-дослідне підприємство – Торгівельне підприємство, та ін.	– Виробничий характер – Науково-дослідний характер – Торгівельний характер, та ін.
Організаційно-правова форма	– Одноосібне володіння – Кооператив – Господарське товариство	Не притаманно
Ступінь відповідальності	– Акціонерне товариство – ТзОВ – ТзДВ – Повне товариство – Командитне товариство	– Бізнес-структури з обмеженою відповідальністю – Бізнес-структури з додатковою відповідальністю
Характер об'єднання підприємств	– Асоціація – Корпорація – Консорціум – Концерн	Не притаманно
Тривалість існування	Не притаманно	– Короткостроковий – Довгостроковий – Безстроковий
Ступень залежності від іншого підприємства	– Головне – Дочірнє	Не притаманно

Джерело: складено авторами на основі [3–5]

ні як підприємці). Зважаючи на різноманіття видів господарювання, які можуть здійснюватися, відповідно до чинного законодавства, суб'єкти господарювання піддаються різним класифікаціям та групуванням.

У випадку бізнес-структур усі типові класифікаційні ознаки будуть притаманні кожному підприємству-учаснику такої бізнес-структури відповідно самого себе, але зважаючи на особливий характер бізнес-структур, до них не можуть застосовуватися усі типові кваліфікаційні ознаки. Проте, особливість бізнес-структур дає змогу порівняти їх з підприємствами – проаналізувати їх на спільні та відмінні риси, які повинні бути, зважаючи на коопераційний характер бізнес-структур (табл. 1).

Як бачимо з таблиці, бізнес-структури піддаються класифікації по більшості ознак, якими можна класифікувати звичайні підприємства. В своїй меті та характері діяльності бізнес-структури також можуть поділятися на комерційні та некомерційні бізнес-структури. Також, схожість між останніми та підприємствами спостерігається і за можливими напрямками здійснення основної діяльності.

Особливої уваги потребують класифікаційні ознаки, по яких і підприємства і бізнес-структури підпадають, але трактуються по-різному. Наприклад, можна класифікувати розмір бізнес-структури тільки за величиною доходу окремого напрямку/проекту, під який оформлюється договір про співпрацю. Належність капіталу бізнес-структур стосується прямих інвестицій під окремо виділений напрямок, яким буде в основному оперувати один із учасників – це не стосується формування та використання спільного капіталу.

На відмінну від підприємств, бізнес-структури можуть мати наперед прописаний обмежений час свого існування, який буде зазначений у відповідному договорі про співпрацю учасників такої бізнес-структури. Така співпраця може бути продовжена, мати умови дострокового припинення, а також може бути поновлена в будь-який момент часу за спільною згодою сторін.

Висновки. Таким чином, бізнес-структура – це договірна співпраця двох чи більше учасників господарської діяльності, яка допомагає кожному з учасників у реалізації своєї основної діяльності та отримання додаткових вигод від неї. Така форма співпраці існує протягом багатьох століть та постійно вдосконалюється з розвитком ділових відносин та результатами науково-технологічного процесу. Так як колись співпраця людей допомагала жити та переживати різні життєві випробування протягом усього існування людства, так і бізнес-структури є добровільною кооперацією тих самих людей для виживання в сучасному світі попиту та пропозиції, в якому необхідно абсолютно так само задовольнити власні інтереси та потреби. Бізнес-структури є елементом підтримки та забезпечення здійснення господарської діяльності через посередництво частини учасників чи пряме виконання такої діяльності.

Не будучи окремою відповідно зареєстрованою господарською одиницею, бізнес-структури відповідно не піддаються класифікації по непридатним для них ознаках, такі як форма власності, організаційно-правова форма, наявність спільного статуту та статутного капіталу, так як учасники бізнес-структури залишаються незалежними один від одного, хоча в ході своєї діяльності на них і лежать спільні обов'язки.

Перспективами подальших досліджень є деталізація видів та механізмів роботи різних бізнес-структур, особливостей їхньої діяльності на різних етапах, аналіз причин та наслідків таких договірних співпраць тощо.

Бібліографічний список

1. Колосов А. М., Кучеренко С. К. Розвиток бізнес-структури підприємств в інтеграційних умовах. *Управління розвитком підприємства в інтеграційних умовах : колект. монограф.* 2014. С. 26–40.
2. Калініченко Л. Л. Інтегровані бізнес-структури: сутність та оцінка ефективності функціонування. *Вісник економіки транспорту і промисловості Загально-економічні питання.* 2011. № 34, С. 393–396.
3. Ковальчук Ю. В. Інтеграційні форми підприємницьких структур в сучасних умовах. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів, м. Київ, 18–19 квітня 2019 р. Київ : КНУТД, 2019. Т. 3 : Економіка інноваційної діяльності підприємств. С. 43–44.*
4. Господарський Кодекс України від 01.01.2023 № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 02.03.2023).
5. Велика О. Ю. Основні види та організаційні форми підприємств в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Електронне наукове фахове видання* 2018. Вип. 3 (14), С. 146–149.

References:

1. Kolosov A. M., Kucherenko S. K. (2014) *Rozvytok biznes-struktury pidpriemstv v intehtratsiinykh umovakh* [Development of the business structure of enterprises in integration conditions]. *Economics and management 2013: prospects of integration and innovative development*. Collective monograph.
2. Kalinichenko L. L. (2011) *Intehrovani biznes-struktury: sutnist ta otsinka efektyvnosti funktsionuvannia* [Integrated business structures: the essence and evaluation of the effectiveness of functioning]. *Herald of the economy of transport and industry*, № 34, pp. 393–396.
3. Kovalchuk Yu. V., Shatska Z. Ya. (2019) *Intehratsiini formy pidpriemnytskykh struktur v suchasnykh umovakh*. [Integration forms of business structures in modern conditions]. *Business Economics. Economics of innovative activity of enterprises*, pp. 43–44.
4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003No. 436-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. No. 18-22. Art. 144 [The Commercial Code of Ukraine. The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR), 2003, №. 18, Nos. 19–20, Nos. 21–22, Article 144]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/436-15#Text> (accessed 02 March 2023).
5. Velyka O. Yu. (2018) *Osnovni vydy ta orhanizatsiini formy pidpriemstv v Ukraini*. [Main types and organizational forms of enterprises in Ukraine]. *Eastern Europe: Economy, Business and Management. Electronic scientific publication*, vol. 3 (14), pp. 146–149.